

УДК 133.2:27

ВНУТРІШНІ МЕХАНІЗМИ ПРОЦЕСУ ОДУХОТВОРЕННЯ ЛЮДИНИ З ПОГЛЯДУ ХРИСТІЯНСЬКОГО ВІРОВАЧЕННЯ

Т. Г. Тюріна

У статті розглянуто поняття «духовність» з погляду християнського віровчення, висвітлено внутрішню сутність та мету процесу одухотворення людини, виділені та охарактеризовані етапи її духовного сходження: «Очищення», «Осяяння» (просвітлення) та «Вдосконалення» – стан духовної довершеності, благодатне переродження за допомогою Духа Святого.

Ключові слова: *духовність, дух, духовне сходження, Святе Письмо, очищення, осяяння, вдосконалення, молитовна духовна практика, здобуття Духа Святого, Духовні Дари, ісихазм, Божественна Енергія, Енергетичне єднання з Богом.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Духовний розвиток людини і суспільства – це необхідна умова прогресу. Занепад духовності, на думку сучасних дослідників (Г.Шевченко, А.Комарової, І.Підласого, В.Ульшіна, М.Євтуха та інш.), призводить до загальної деградації людини, суспільства і всього людства. Тому успішне розв'язання проблеми духовного розвитку та саморозвитку особистості є основою збереження та подальшого поступу земної цивілізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми і на які спирається автор. Досліджувану проблему вивчали такі видатні мислителі минулого як В.Соловйов, М.Бердяєв, В.Лосський, П.Флоренський, С.Франк, І.Льїн, О.Мень, В.Зеньківський, Г.Вашенко, С.Русова, а також досліджують сучасні вчені Г.Шевченко, В.Ведмицький, Л.Телиженко, Г.Сильницький, О.Вишневецький, М.Євтух, Т.Тхоржевська, В.Кафарський, С.Кримський, В.Онищенко, В.Жуковський, А.Осипов, П.Мовчан, М.Савчин та ін.

Виділення раніше не вирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Незважаючи на те, що дослідженню проблеми релігійної духовності присвятили свої праці видатні богослови, філософи, сучасні психологи і педагоги, але ми не

зустрічали праць де були б узагальнені та систематизовані погляди щодо внутрішніх механізмів, змісту та сутності процесу одухотворення людини. З огляду на це у статті зроблена спроба не тільки виокремити та проаналізувати складові процесу одухотворення людини, але й сформувані цілісне уявлення про його внутрішні механізми та охарактеризувати їх з погляду християнського вчення.

Мета статті – проаналізувати внутрішні механізми, сутність та етапи процесу одухотворення людини з погляду християнського віровчення.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів. Упродовж багатьох століть джерелом розвитку духовності вважаються духовно-релігійні, різноманітні духовно-езотеричні філософські вчення (буддизм, піфагоризм, суфізм, теософія, Жива Етика тощо), які у своїх заповідях розкривають зміст, шляхи та напрями процесу одухотворення людини [див. 17, с.69-98].

Саме релігією протягом віків були віднайдені відповідні шляхи та засоби духовного розвитку та саморозвитку, розкриті внутрішні механізми одухотворення особистості. Зокрема, «Нагорна проповідь» містить в собі програму духовного саморозвитку, сходження людини і людства. Вона спрямовує людину до Божественного світу та вищих духовних цінностей.

У світлі найновіших досліджень стає очевидним, що людина – це єдність духовного і земного начал, духовно-душевно-тілесна істота. Духовне начало в людині є первинним, визначальним, про що свідчать і релігійні, і духовно-езотеричні філософські джерела, а також досягнення сучасної науки. Вони трактують людину як складну, цілісну біосоціодуховну систему, яка постійно змінюється, трансформується, еволюціонує, розвивається.

У релігійних, духовно-езотеричних філософських та наукових джерелах зустрічаємо різні розуміння мети процесу одухотворення особистості: досягнення стану просвітлення, святості, обоження, Богопізнання, особистісного Богоспілкування; розкриття Вищого Духовного «Я» людини; пробудження і розвиток прихованих духовних можливостей; перехід на рівень енергетичного автотрофного живлення (за В. Вернадським); розвиток інтуїції; досягнення звільнення, духовної свободи, стану внутрішньої гармонії з собою і Світом, відчуття єдності з природою, Землею, людством і Всесвітом тощо.

За християнським віровченням, процес одухотворення людини – це довгий і надзвичайно складний шлях від земної істоти до духовно досконалої людини – Христоподібної.

Людина створена за образом і подобою Божою [Буття, гл. I, 26] і завдяки цьому і через устремління до досконалості, святості вона може стати досконалою, як досконалим Отець наш Небесний є [Мат., гл. V, 48]. Не випадково Антоній Великий повчав: «Для того Бог став людиною, щоб людина стала подібною до Бога».

У Новому Заповіті Христос казав, що все, чим Він є, що Він робить – будемо пізніше робити і ми, коли навчимося через нашу сутність виражати волю Творця.

Отже, у словах Спасителя визначена кінцева мета еволюції людини: піднятися до рівня небесної досконалості, святості й стати провідником Божественної Волі та духовної енергії.

За апостолом Павлом, є людина душевна і є людина духовна. «Сіється тіло душевне, встає тіло духовне. ...» (1 Кор. 15; 44,46).

Людина, народжена від плоті, – це душевна людина, тобто людина з непробудженою, нерозвиненою духовністю.

Шлях від душевної людини до духовної – з'єднання людини з Богом, осягнення нею Святого Духа, зміна людини від гріховної, егоїстичної до Христоподібної – є ціллю людського життя.

За словами Теофана Затворника: «Сутність життя в Христі Ісусі, духовного життя полягає у перетворенні душевності й тілесності в духовність, тобто в одухотворенні душі та тіла» [19].

Духовними, тобто «вдруге народженими», у стародавніх Містеріях (посвяченнях) в Індії, Єгипті, Древній Греції називали посвячених у Вищі Знання. Духовними були й апостоли Христа, які отримали хрещення Духом і Вогнем.

Згідно з релігійними поглядами, духовність – це певний вияв ступеня розкриття і розвитку Божого Духа в людині.

У християнстві духовність трактується як триєдність Віри – Надії – Любові, її основними ознаками вважаються безмежна любов, смиренність, покаяння, жертвність тощо. Трактуючи людину як істоту, створену Богом, християнське віровчення вважає, що духовність людини є для неї відповідною ознакою, нормою існування.

Отже, у релігійному тлумаченні поняття «духовність» має досить визначений смисл, це – особливий стан віруючої людини – близькості її душі, внутрішнього світу до Бога, Вищого світу, почуття єдності з Богом, ступінь осягнення нею Святого Духа. Це причетність людини до

Божественного через Віру, Надію, Любов, це життя людини в Богіві, коли людська істота стає вмістилищем Духа Божого, є сповненою Святим Духом, який пронизує й одухотворяє усі сфери її життя.

Процес одухотворення – тобто шлях від людини душевної до людини духовної – довгий і тернистий, оскільки кожна людина повинна розвивати свою Божу іскру у полум'я духовності за допомогою власних зусиль. Це шлях до самої себе, «внутрішньої» людини, до свого справжнього, істинного єства, вищого духовного «Я» людини, яке постійно нагадує нам про Вічність. Вище Духовне «Я» людини містить в собі все найкраще, що заклав у нас Творець: сумління, милосердя, доброту, радість, душевну гармонію, тугу за Вищим, здатність до самопожертви, а також внутрішню потребу і прагнення до самопізнання, самовдосконалення, Богопізнання, Богоспілкування, внесення гармонії в навколишній світ.

Як вже зазначено, кожна людина від народження несе в собі Дух Божественний, Іскру Божу, але рівень розкриття та розвитку (еволюції) духу у кожної людини є неоднаковим.

Так, у примітивної людини дух ще не розкритий, він перебуває у невиразній формі, а в людині, яка прагне досконалості, він поступово розкривається, і людина стає одухотвореною.

У більшості людей дух спить і є ніби відрізнаним від зв'язку з духовною Вітчизною і, відповідно, від притоку Свіжих Сил з Божественного Світла. На думку Абд-Ру-Шина – західного містика духовного спрямування – людина, яка свідомо розвиває свій дух, буде поступово ставати шляхетнішою, піднесенішою, величнішою, вона ніколи не зможе породити п'ятому і піти іншим шляхом, ніж шлях Світла... Власне у цьому, як він вважає, полягає основа духовної еволюції, Сходження і Миру [1, с. 437-438].

Характеризуючи сутність еволюції людського духу, він пише, що в матерії дух створює ядро людини, навколо якого формуються численні оболонки, які є необхідними для його розвитку, загартовування та розквіту. Автор підкреслює, що за своєю природою дух містить прагнення до досконалості, безмежної еволюції. Найвище випробування духу на міцність здійснюється за допомогою фізичного тіла у матеріальному світі. Абд-Ру-Шин трактує ці випробування як необхідний крок на шляху до вдосконалення духу [2, с. 439].

Таким чином, людина від народження наділена духовним, безсмертним Духом, який йде від Бога. Але вона повинна сама, через свій особистий досвід, життєві випробування пробуджувати, розвивати і загартовувати свій дух, щоб стати нарешті істотою духовною.

Згідно з християнським віровченням, яке веде людину шляхом еволюції від людини душевної до духовної, тобто від людини до Боголюдини, шлях духовного сходження – це пізнання свого внутрішнього «Я» і знаходження Бога в собі (коли людина починає жити з Богом у серці та з Його образом у думках), тобто з'єднання, злиття з Ним у єдине ціле (повернення до Нього). Цей шлях духовного зростання містить в собі три етапи трансформації людини – три ступені духовного життя, або три ступені священства: **Очищення**, **Осяяння** (споглядання, просвітлення) і **Вдосконалення** (стан духовної довершеності, обоження, екстазу).

Проходячи через ці три ступені, людина свідомо перероджується, або вдруге народжується в Дусі. Зокрема, Г.Сковорода, говорячи про фізичне і духовне народження людини, підкреслював, що духовне народження людини є істинним, оскільки людина осягає «божественне в собі».

Перший етап – це очищення душевної природи людської істоти: ніби процес спалення усього поганого і темного в душі через каяття, сповідь, причастя. Очищення душевної природи людини – вимога, яка висувається християнською церквою. «Спочатку, – каже св. Григорій Богослов, – очисти себе, а потім говори з Богом, який один чистий і не підступний» [18, с.145, 174-175]. Ісусова проповідь високої моралі – «Блаженні чисті серцем, бо вони будуть бачити Бога» [Мт., 5:8] – перший ступінь на цьому шляху.

Другий етап духовної еволюції – це осяяння, просвітлення людини, прозріння сердечних очей, одкровення таємниць Царства Небесного.

На другому ступені у людини відкривається внутрішнє духовне бачення – **інтуїція**: вона стає здатною вступати у інформаційно-енергетичну взаємодію, контакт з духовними джерелами, духовною літературою.

На думку окремих вчених, книга – це особливий вид енергетичної інформації (позитивної чи негативної), яку ми ще не здатні виміряти та осягнути. Вступаючи в інформаційно-енергетичну взаємодію з людиною, духовні книги допомагають глибше пізнати себе і зрозуміти навколишній світ, «пробудити», «розкрити» в людській істоті її приховані духовні можливості, насичують духовною енергією. Духовні знання, що містить в собі книга, ніби проникають в душу людини, перетворюють, одухотворяють її.

Так, один із шляхів осяяння, просвітлення людини – відбувається через духовне опрацювання Біблії, духовної спадщини отців Церкви, Святих Апостолів, Великих Святих та ін.

Як вважав Г.Сковорода, духовне народження людини відбувається саме через входження до символічного світу – Біблії, через осягнення її духовних засад. Текст Святого Письма має декілька пластів розуміння (прочитання): буквальний, емоційний і духовний.

Зокрема, за Орігеном Олександрійським, Святе Письмо необхідно розглядати у трійстому значенні: воно складається з «Тіла», «Душі» і «Духа». За словами богослова, «Тіло» Святого Письма (так називається найбільш доступний його сенс) – це зовнішні слова повчальних історій та оповідань.

З розвитком інтелекту людина, вивчаючи Біблію, починає шукати під зовнішньою оболонкою глибинний сенс і торкається «Душі» Письма, і тоді «Душа» стає винагородою старанному шукачеві істини.

Оріген говорив і про 3-й рівень розуміння Писань, зміст якого відкривається лише духовно розвинутим християнам. «Дух» Письма стає доступним лише для духовно просвітленої людини: лише ті, в кого вже пробудився Дух, зможуть зрозуміти його духовний сенс: «...не знає ніхто й речей Божих, окрім Духа Божого..., що й говоримо не вивченими словами людської мудрості, але вивченими від Духа Святого...» (I Корит. 2, 11,13) [5, с. 178-179].

Пізнання духовних істин може бути набути лише зсередини, від «внутрішньої» людини, вічного вищого духовного «Я», яке побудувало свій Храм усередині нас і зв'язує нас із Творцем.

І відповідно, інтуїція як форма духовного пізнання є плодом і результатом діяльності «внутрішньої» людини і спрямована на духовне самопізнання і саморозвиток, пізнання духовних істин.

Сучасна наука розрізняє дві форми пізнання: пізнання містичне і пізнання чуттєво-раціональне. Пізнання містичне має своїм об'єктом світ духовний, чуттєво-раціональне пізнання – матеріальний світ, воно спирається на зовнішні відчуття й не виходить за межі цього тривимірного мінливого світу.

Дуже багатий матеріал для розуміння того, що таке містичне пізнання, можна знайти в «Життях Святих».

Відомий американський психолог В.Джемс у книзі «Різноманіття релігійного досвіду» (1902) (The Varieties of Religious Experience: A Study in Human Nature Being the Gifford Lectures on Natural Religion Delivered at Edinburgh in 1901-1902. Издание журнала "Русская Мысль".

Москва, 1910) пише, що крім звичайного досвіду, який спирається на зовнішні відчуття, є ще досвід містичний, що дає людині спроможність сприймати і розуміти Вищий Світ. Для того, хто пережив такий досвід, як стверджує автор, існування Бога і надчуттєвого світу є таким же безумовним, як існування світла для того, хто має очі. Християнин усією душею прагне до того, щоб відчутти величність Бога, ще в цьому світі наблизитись до Нього. Як видно із життя святих, це – дар Божий. Але він дається тому, хто прагне до Бога, молиться Йому і ставить на перше місце у своєму житті блага духовні.

За словами Г.Ващенко, містичне пізнання у його найвищих формах властиве тим, хто заглибився в духовне життя, в основі своєї має віру. Саму віру не можна розглядати як властивість душі, що дається людині без усяких зусиль. Віра є даром Божим, але людина має підготувати себе, щоб сприймати цей дар [7, с. 22-23].

Отже, на другому ступені духовної еволюції – етапі осяяння, просвітлення – у людини відкривається духовне бачення – інтуїція, завдяки якій людина може усвідомлено з'єднуватися, підключатися до інформаційно-енергетичного поля будь-якого предмета чи явища світу фізичного чи духовного, «зчитувати», «декодувати» та аналізувати необхідну інформацію. Біблійною мовою пізнати – означає з'єднатися [див. 16, с.13-34].

Третій етап духовної еволюції людини – **стан духовної довершеності**, який вводить людину в «сокровенні таємниці Божі», наповнює її «співприсутністю Святого Духа». На цьому етапі людина відчуває і розуміє, що вона, як казав св. Григорій Богослов, є «Христове дихання» [18, с.152].

Як вже було зазначено, духовність, за Наукою Христа, розуміється як віра в Бога, відчуття в собі Духа Божого, його духовної енергії Життя. Мета процесу одухотворення у християнстві – це наближення, долучення до Бога, Богопізнання, стати «причасником Божого ества», досягнення обожнення, особистісне Богоспілкування через молитву. Тож не випадково арх. Киприян (Керн) неодноразово цитує Плотіна, який ще в еллінську епоху дійшов розуміння, що «мета людського життя – не безгрішність, а обожнення» [4, с.143].

Третій етап – стан духовної довершеності передбачає перетворення, докорінну зміну, благодатне переродження людини за допомогою Св. Духа: здобуття Духа Святого. Характеризуючи цей стан духовної довершеності, преп. Макарій Єгипетський писав, що людина «наче розчинається в Дусі, сама сподобиться стати духом», коли «все в

ній стає світлом, все – радістю, все – спокоєм, все – веселістю, все – любов'ю, все – милосердям, все – благістю, все добротою, і мовби поринає вона в добродіяння сили благого Духа» [3, с.263].

Саме про таку людину говорить св. Іоан Златоуст, цитуючи Євангеліє від Матфея: «Духовна людина має бути незлобна, проста і наївна, як діти (Мф. 8:3)» [13, с.422].

Як вже зазначалося, для досягнення благодатного переродження необхідні не тільки особисті зусилля людини щодо власного духовного саморозвитку, але й потрібна благодать Святого Духа, яку посилає Бог.

Плодами дії Святого Духа в людині є «Любов, радість, мир, довготерпіння, доброта, милосердя, віра, лагідність, *стриманість*» (Гал. 5, 22-23). Крім того, людям, що ведуть духовне життя, в нагороду від Нього даються духовні дари: Дух страху Божого (синівське благоговіння перед Богом); Дух пізнання (дар пророчий і пастирський); Дух сили (дар сили духовної, міцність душі і сила волі); Дух поради (дар духовного наставництва); Дух порозуміння (чуйність душі до всього доброго й святого); Дух мудрості (уміння жити за заповідями Божими); Дух Господній (дар благочестя й праведності).

Духовні дари – це не вроджені здібності чи щось набуте, що людина досягає цілеспрямованими діями, це дари, які посилає Господь через Благодать Духа Святого. Дари, каже ап. Павло, даються кожному особіно (1 Кор. 12:11). Так, «Одному дається Духом слово мудрості, іншому – слово знання, ще комусь – віра, дар зцілення, творення чудес, пророцтво, розпізнавання духів, різні мови чи тлумачення мов» (1 Кор. 12:8-10). Згідно з тлумаченням бл. Феофілакта Болгарського, це пов'язане з еством людини, а не з еством і дією Бога. «Як сонце віск розм'якшує, а глину робить твердою, не само від себе, але в силу відмінності речовини воску і глини, так і Бог, глиняне серце Фараона, так би мовити, робить жорстоким». Отже, благодать Божа, тобто Його любов, буде освячувати всіх, але діяти буде відповідно до стану душі людини [9]. «Від того, скільки плодів духу зростила людина: любові, радості, миру, довготерпіння, доброти, милосердя, віри, лагідності і стриманості. На таких, наголошує ап. Павло, нема закону (Гал. 5:22-23).

Божа благодать є джерелом енергії, духовної сили, особливим небесним способом зцілення, очищення і просвітлення душі і тіла. «Хто очистить свою душу хоча б небагато, – каже св. Григорій Ніський, – той в естві її в усій чистоті побачить любов Божу до нас і наміри, які Він мав при створенні її» [3, с.185].

Людина у стані просвітлення, глибоко і безпосередньо відчуваючи Бога, по-іншому сприймає речі та явища буття. «У цьому світлі, – пише Якоб Бьоме, – мій дух раптом побачив наскрізь усе, просякнув усі творіння і побачив усе в них, навіть у траві та листі я пізнав Бога, хто Він, як Він діє і яка Його воля» [7, с. 24].

Отже, процес одухотворення людини включає в себе відповідні ступені, етапи духовного зростання: від земної, душевної до духовно довершеної, просвітленої людини, яка стає провідником духовної енергії Творця для світу.

Особлива увага процесу одухотворення людини, розкриттю його внутрішніх механізмів приділяється у християнській православній духовній практиці – ісихазмі¹*, мета якої – повне енергетичне єднання із Богом ще під час земного життя.

Суттю доктрини ісихазму є обожнення людини – злиття з Богом, з'єднання усіх енергій людини з Божественною енергією. Це духовний досвід зміни енергетичного стану людини, вища мета якого передбачає абсолютне поєднання людини з Богом, проте не сутнісно, а енергетично: уподібнитися у своїх енергіях із Творцем.

Так, Г.Палама вчить, що Бог абсолютно недоступний, трансцендентний для нас за своєю суттю, але сповіщається людині через Його дії, проявляється в енергіях. Як стверджують ісихасти, енергії Бога – послання Святого Духа – звернені до світу, пронизують світ, і тому доступні людському сприйняттю.

Згідно з вченням святителя Григорія Палами ми не можемо бути причасниками сутності Божої, але ми можемо пізнати Його енергію і бути причасниками їй [8].

¹ Ісихазм (від грец. - спокій, безмовність, відчуженість, тиша) – являє собою містичну, аскетичну течію східного християнства, метою, якої є безпосереднє пізнання Бога, Його божественних "енергій", богоспілкування, та духовна трансформація душі віруючої людини.

Ісихазм досліджує процес одухотворення людини, розвиток її духовного світу. Це вчення про самоорганізацію духовного досвіду, становлення енергетичної єдності з Богом, при якому сама людина досягає містичного поєднання з Ним, що нерозривно пов'язано з духовною практикою Ісусової молитви.

Ісихазм виник наприкінці III – на початку IVст. серед ранньохристиянських монахів Єгипту, Палестини і Малої Азії. Богословсько-теоретичне обґрунтування ісихазму отримав XIII-XVст. завдяки діяльності Григорія Синайського і Григорія Палами. У XVIII-XX ст. ісихазм представлений іменами Паїсія Величковського, Тихона Задонського, Серафима Саровського, Ігнатія Брянчанінова, Феофана Затворника, Сілуана Афонського, Йосифа Афонського та ін.

Індивідуальний внутрішній стан людини, в якому переживається поєднання усіх її енергій з Божественними, усвідомлено досягається людиною у процесі її поступового духовного зростання: людина набуває світло у серці, і Бог відкриває там Себе (Григорій Палама).

Засобом, що дозволяє досягнути такого стану, визнається відповідна молитовна практика – Ісусова молитва. Йдеться про постійне читання про себе або вголос покаятної, так званої «Ісусової молитви»: «Господи Ісусе Христе, Сину Божий, помилуй мене грішного».

«Молитва є розмовою розуму з Богом», – зазначається в одному з найперших трактатів ісихастської традиції – «Слові про молитву» преп. Ніла Синайського [10, с.207].

Так, постійне повторення Ісусової молитви за ісихазмом – це благодатна підмога у справі досягнення внутрішнього зосередження, тиші і духовного переміщення «розуму» в «серце». Коли молитва переміщається в область серця, словесна молитва припиняється. І ось тоді настає єднання з Богом.

За вченням Григорія Палами, дія благодаті, Божественного одкровення ніколи не буває спонтанною, «автоматичною». Вона завжди здійснюється через синергетичну взаємодію із зустрічними зусиллями (молитвою) самої людини, спрямованою на енергетичне з'єднання з Богом. Згідно з догматичною теорією синергізму, людина повинна сама, своїми добрими справами брати участь у своєму спасінні та сприяти сходженню на неї Божественної благодаті [12, с. 249-271].

Отже, за традицією ісихазму, у процесі одухотворення людини є можливим такий рівень сходження, коли відбувається Преображення людини за допомогою Духа Святого, перехід у стан духовної довершеності, новий образ буття розуму, душі й тіла, усіх рівнів та вимірів людини, таємниче возз'єднання тваринних енергій людської істоти з Божественною енергією, благодаттю через молитовну духовну практику, що є плодом енергії Святого Духа.

Як вже зазначалося раніше, метою процесу одухотворення, за християнським віровченням, є досягнення стану особистісного спілкування з Богом через молитву.

Сучасні вчені вказують на можливість внутрішнього зв'язку з Богом кожної окремої людини через молитву. З позицій останніх досягнень сучасної науки (теорія фізичного вакууму і торсійних полів А.Акімова – Г.Шипова), молитва – це не просто звернення до надприродної істоти у формі прохання, а певний складний

психофізіологічний феномен, торсійні хвили, що миттєво розповсюджуються по усьому Всесвіту.

За словами академіка Г.І.Шипова, «посередники між людиною і Богом не потрібні. ... при щирому і чистому устремлінні з будь-якої точки, де б ви не перебували, є можливим миттєвий зв'язок з Богом» [14, с. 42].

Висновки. Отже, процес одухотворення людини, за християнством, шлях від людини душевної до людини духовної починається з каяття, сповіді, причастя як переосмислення цінностей життя; усвідомленого очищення своєї психіки від негативних психічних проявів егоїзму; цілеспрямованим розвитком у собі найкращих душевно-духовних якостей та формуванням усвідомленого прагнення жити і діяти за Заповідями Божими, творити себе за Образом і Подобою Божою. Важливий етап на цьому шляху – просвітлення людини, розкриття і розвиток її внутрішнього, духовного бачення – інтуїції: здатності усвідомлено підключатися до енергії Творця, Вищого Духовного Світу. І останній етап на цьому шляху – благодатне переродження, людини, яка духовно преобразилася на основі поєднання особистих зусиль людини і Божої благодаті, тобто за допомогою Святого Духа через молитву.

Енергетичне Єднання з Богом можливе лише тоді, коли людина повністю очищена душевно (психічно), коли вдосконалилася, зросла і посилилась її Душа і наблизилася до Духа, з'єдналася з Ним, лише тоді внутрішня духовна сутність кожного може злитися з Творцем, і людина досягає стану духовної довершеності [див.15].

Високодуховна людина стає відкритою як для прийняття Божественної благодаті, так і сама стає джерелом духовності для інших і світу. Будучи провідником духовної енергії Творця, духовно довершена людина випромінює енергію Любові, Гармонії, Краси, Миру в навколишній світ, сприяє його гармонізації і вдосконаленню. Вона живе з відчуттям постійного спілкування з Богом, за волею Божою і перебуває у любові Божій – що й означає виконувати своє людське призначення на Землі.

Отже, мета процесу одухотворення людини – це духовне енергетичне спілкування з Богом, наближення до Творця, досягнення гармонії між власним життям і навколишнім світом, суспільством, Землею, Всесвітом.

Література

1. Абд-Ру-Шин. «В свете истины» Послание Грааля. В 3 т. Т. 3. – Штутгарт: Изд. Фонд «Послание Грааля», 1990. – 550 с.
2. Абд-Ру-Шин. «В свете истины». Послание Грааля. В 3 т. Т. 2. – Штутгарт: Изд. Фонд «Послание Грааля», 1990. – 516 с.
3. Архієпископ Волоколамський Іларіон (Алфеев). Таїнство віри: Вступ до православного богослов'я. – К. : АДФУ-Україна, 2009. – 336 с.
4. Архимандрит Киприан (Керн). Антропология св. Григория Паламы. – Париж : YMCA-Press, 1950. – 444 с.
5. Безант Анни. Эзотерическое христианство или малые мистерии / Пер. с англ. Е. Писаревой. — М.: Изд-во АРТ, 1991. — 194 с.
6. Біблія або книги святого письма старого і нового заповіту. Видання емісійного товариства «Нове життя. Кемпус Крусейд Фор Крайст», Київ, Україна, 1992. – 1384 с.
7. Ващенко Г. Мораль християнська і комуністична // Вибрані педагогічні твори. — Дрогобич: Видав. фірма «Відродження», 1997. – С. 7-65
8. Григорий Палама. Триады в защиту свято-безмолвствующих. М., Канон, 1995.– 344 с.
9. Кафарський В.І. Духовні сили людини // Духовність особистості: методологія, теорія і практика: збірник наукових праць / гол. редактор Г.П.Шевченко. – Вип. 1 (64). – Сєверодонецьк: вид-во СНУ імені Володимира Даля, 2015. – с.99-120.
10. Преподобный Нил Синайский. Слово про молитву. /Добротолубие.Т. 2. – Свято-Троїцкая Сергієва Лавра, 1992.– 760с.
11. Святитель Григорий Палама как святогорец / Пер. С англ. В.А. Петухова.– 432 с.
12. Сильницкий Г.Г. Разум человека по учениям исихастского и схоластического богословия //Синергия: Проблемы аскетики и мистики Православия /Под ред. С.С.Хоружего. М.: ДИДИК, 1995. – с.249–271с.
13. Творения Святого отца нашего Иоана Златоуста. – Т.П. – Свято-Успенская Почаевская Лавра, 2005. – 1023 с.
14. Тихоплав В. Ю., Тихоплав Т. С. Великий переход. – СПб: ИД «ВЕСЬ», 2002. – 256 с.
15. Тюріна Т. Духовне становлення особистості з погляду синергетики: монографія. – Львів: СПОЛОМ, 2012. – 216с.
16. Тюріна Т. Інтуїція: синергетичний підхід. –Львів: СПОЛОМ, 2010. -136с.
17. Тюріна Т.Г. Духовна педагогіка: Витоки, сутність та перспективи розвитку. Монографія. - Львів: СПОЛОМ, 2005. - 276с.
18. Флоровский Г. Восточные отцы Церкви / Георгий Флоровский. – М. : АСТ, 2003. – 640 с.
19. Шпідлік Т. Духовність християнського Сходу. – ЛБА. – Львів, 1999. – 495 с.

**ВНУТРЕННИЕ МЕХАНИЗМЫ ПРОЦЕССА ОДУХОТВОРЕНИЯ
ЧЕЛОВЕКА С ТОЧКИ ЗРЕНИЯ ХРИСТИАНСКОГО
ВЕРОУЧЕНИЯ****Т. Г. Тюрина**

В статье рассмотрено понятие «духовность» с точки зрения христианского вероучения, раскрыты внутренняя сущность и цель процесса одухотворения человека, выделены и охарактеризованы этапы ее духовного восхождения: «Очищение», «Озарение» (просветление) и «Совершенствование» – состояние духовного совершенства, благодатное перерождение с помощью Духа Святого.

Ключевые слова: *духовность, дух, духовное восхождение, Святое Письмо, очищение, озарение, совершенствование, молитвенная духовная практика, Дух Святой, Духовные Дары, исихазм, Божественная Энергия, Энергетическое единение с Богом.*

**INTERNAL MECHANISMS OF A HUMAN'S SPIRITUALIZATION
IN RESPECT TO CHRISTIANITY****T. H. Tiurina**

In the article notion of «spirituality» in respect to Christianity is examined; internal essence of and objective of the process of man's spiritualization are revealed. The author defines and characterizes stages of his/her spiritual ascension: «Purification», «Enlightenment» and «Perfection» – spiritual perfectibility, beneficial regeneration with the help of the Holy Spirit.

Key words: *Spirituality, spiritual ascension, Scripture, purification, enlightenment, perfection, prayer, the Holy Spirit, spiritual gifts, hesychasm, divine energy, energetic union with the God.*

Тюрина Тамара Георгіївна – канд. пед. наук, доктор філософії, доцент кафедри соціології та соціальної роботи НУ «Львівська політехніка» (м. Львів, Україна). E-mail: tamaratyurina@yandex.ru

Tiurina Tamara Heorhiyivna – Candidate of Pedagogical Sciences, PhD, Associate Professor of the Department of Sociology and Social Work Department Lviv Polytechnic National University (Lviv, Ukraine). E-mail: tamaratyurina@yandex.ru